

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, IV. Váci-utca 11.
hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.
SZERKESZTI
BOGDÁNYI MÓR.

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz küldve 8 frt
Félévre 4 „
Negyedévre 2 „
Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Az Aurora kör.

Néhány névtelen író e hó 17-én összegyűlt, beszédet tartott és aztán megalakultnak nyilvánítá az Aurora kört. A beszédekből azt vettük ki, hogy a kör célja megőrizni, fentartani az igazi, hamisítatlan magyar nemzeti szellemet még pedig az által, hogy a zsidófelekezeti magyar írókat a körből kizárják. E kizárást azzal indokolják, hogy a zsidót mint kozmopolitát állítják oda és miután ezt dogmaként elfogadták, arra a következtetésre jutnak, hogy a zsidó (értsd a kozmopolitizmus) megrontja a nemzeti irodalmat, melynek keresztény jellegűnek kell lenni, hogy jó és nemzeti legyen. Az egyik szónok, (Andreanszky), azt hirdeti, hogy a szépirodalomnak első sorban nemzetinek kell lenni és azért nem engedheti hogy a kozmopolitikus, internationalis (értsd zsidó) jelleg egészen elnyomhassa kulturánk fejlődését nemzeti alapon. A másik szónok (Sziklay János) azt mondja, hogy az Aurora kör nem antiszemita kör; a zsidónak csupán azért nem szabad belépnie, mert a kozmopolitizmus megrontja irodalmunkat és ez az oka, hogy a közönség elfordul a könyvek íróitól.

Dr. Sziklay János a Pesti Hirlap egyik munkatársa, a ki a nevezett lapba olyan liberális cikkeket ír, hogy a kozmopolitikus zsidók a lapot prenumerálják, aztán elmegy Aurorát alapítani, zsidók kizárásával, mert a zsidók liberálisak és kozmopoliták.

Balázs Sándor ur, a ki egyik oszlopa az új körnek, a t. eszlári per alatt zsidó kiadót keresett, hogy a zsidókért lándzsát törhessen.

S így vagyunk a többi aurorai írókkal is.

A körnek nem író tagjai pedig ismeretes antiszemiták, kik, miután a politikai antiszemita párt nem tudott zöld ágra jutni, sőt a parlamentben teljesen lejáratta magát, most azt akarják, hogy politikai párt irodalmi párttá alakuljon; hátha így boldogulhatnának. A mi pedig másrészt a kör azon vádját illeti, hogy a zsidó, kozmopolista. erre nézve

kijelentjük, hogy ez is csak aféle antiszemita rafogás, minek se alapja se racziója nincsen.

Az előítéletek közt, melyekkel a zsidók iránt viseltetnek, nem utolsó a vád, hogy ők kozmopoliták, nem szeretik hazájukat. A legélesebben legutóbb Treitschke Henriknek „Világtörténet a 19. században“ című művében lép elő. Vádolják, hogy kozmopoliták, mert az egész világon szét vannak szórva. Nos, a katholicismus és a többi vallások követői ép ugy mindenfelé találtak. Csak hogy a zsidóknak nincs oly központjuk, mint van például a katolikusoknak Rómában és minden zsidó község, ha még oly kicsi is, teljesen önálló, sőt igen nagy mérvben féltékeny az önállóságára és függetlenségére. Ha néhol néhány község mégis összeköttetésben áll is, ezt az illető állam parancsolta rájuk.

Mindenesetre arra kényszeríté őket a történet és a természet, hogy szétszóródjanak és mindenütt kis csoportokban éljenek. Tizenhét százada annak, hogy ők ősi hazájukból kiűzettek és szétszórtak. A mit a rómaiak még nem hajtottak végre egészen, azt megtette a középkor, mely őket oly sokszor az egyik helyről a másikra, az egyik országból a másikba üzte. És a természet is hozzájárult ehhez; mert mint az anthropologusok rég kimondták, egyetlen egy törzs sem bírja oly nagy mértékben a képességet, hogy minden klíma, minden égöv alatt megálljon és szaporodjék, mint a zsidótörzs, mely Szibéria jégmezején ép úgy, mint a tropikus égöv alatt fentartja magát. De talán, mivel oly sokat kellett vándorolnia és mintegy kárpotlásul ezért, meg van a zsidókban az ösztön, hogy az egyszer megnyert hazában megmaradjon, ahhoz tökéletesen alkalmazkodjék, szeresse és csak kényszerülve hagyja el. Nagy bizonyítéka ennek az, hogy országokba is, hol teljes szabadságot és jogegyenlőséget találnak, csak ritkán és szűken vándorolnak be. Franciaországba, hol 95 éve teljes szabadságot élveznek, Lotharingiát, Elzászt

és Algirt kivéve, alig lakik ötvenezer zsidó. Olaszországban harminczhatezer, Belgiumban ezeröttszáz, Hollandban, e régi szabadállamban hatvanezer, Angliában negyvenezer. Hasonlitsuk ezt össze Németország fél milliójával, Osztrák-Magyarország másfél milliójával, Románia negyed milliójával vagy Oroszország-negyedfél milliójával! Még Amerikába is csak később vándoroltak ki, midőn a kivándorlási kedv Németországban és Írlandban már magasra szállott és mégis, Északamerikában alig akad 200 ember közt egy zsidó. Hogyan lehet ily körülmények közt a zsidóság szemére kozmopolitást vetni, nekik, kik oly szívósan ragaszkodnak hazájukhoz, hogy még a legerősebb üldöztetés is csak csekély számban képes őket kiüzni?

A zsidó és keresztény közti különbséget hangsúlyoztatják az Aurora gründoló szónokai, mintha a zsidók ellenségei volnának a keresztényeknek, pedig éppen megfordítva áll a dolog. Az a tény, hogy bennünket kizárnak, lealáznak nem arra vall, hogy mi gyűlöljük a keresztényeket, hanem arra, hogy vannak keresztények, kik bennünket gyűlölnék. A leghatározottabban ki kell jelenteni, hogy ily „kereszténygyűlölet“ a zsidóknál nem létezik. Miért nem hoznak fel a zsidók kozmopolitizmusára és keresztény gyűlöletére bizonyítékot, történeti és az életből vett bizonyítékokat? Igaz, lélektani igazság az, hogy a gyűlölettel eltelt kedély a gyűlölet tárgyánál is hasonló gyűlöletet föltételez és pedig annál inkább és

annál nagyobb mérvben; minél indokolatlanabb, alaptalanabb az ellenfélnél ily érzélem magyarázata. Hogy a kör, daczára Sziklai ur kijelentésének el van telve egészen zsidógyűlölettel, azt nem kell bizonyítgatni. Fájdalom, ezt már elég nyomdafestékekkel igazolták a kör tagjai. Az antiszemita izgatónál személyes haszonlesó czélok és szándékok azok, a mi- ket ők a zsidógyűlölettel elérni akarnak; ezt beigazolták ők maguk, efelől nem kételkedik senki. Ezt a Aurora kör minden tagjáról nem lehet ugyan mondani; mert vannak ott, kik fanatizmusból is váltak Istóczy irodalmi kebelbarátjaivá, de ismételjük: ezek csak kivételek.

Hogy ne tenné fel egy ily a zsidók irányában gyűlölettel eltelt kedély, hogy a zsidók, még pedig egész átalánosságban, keresztény gyűlöletet táplálnak, mikor oly sok századokon keresztül üldözték őket a keresztények? És mégis, a pártatlanság teljes öntudatában, az ily gyűlölet létezését kereken meg kell tagadnunk. Beismerjük, hogy a zsidók mindig ellenzékelt képeztek a kereszténység dogmái ellen; azt is beismerjük, hogy régiebb időben néhány — bizonyára nem a jobbához tartozó — zsidó író ezt az oppozíciót a helyes mértéken túl hajtotta, de ez egészen más, mint keresztény gyűlölet. A zsidó polemia a kereszténység ellen, különösen a régi időben, összehasonlítva a keresztények által a zsidóság iránt tanusított bánásmóddal, egy kis törpe az óriás ellen. De erre nem fektetünk súlyt, mert hisz a zsidóra nézve mindig veszedelmes volt, sőt a veszély kiterjedt az egyéuen kívül az összes

T Á R C Z A.

Az elhagyott.

— Elbeszélés. —

Irta **Dr. Lehman.**

Eleinte tomboltam és kierőszakolni akartam szabadságomat; de a legiszonyatosabb kínzások csakhamar lecsendesítettek. Sorsom oly borzasztó volt, attól tartottam, hogy valóban megőrülök. Ekkor egy kis imakönyv, melyet nőm kedvéért hordtam magamnál lett mentő talismánom. Abból imádkozva nyugalmat és vigaszt találtam Istenben és elegendő erőt sorsom elviselésére. Megadással türtem sorsomat és az által nagyobb szabadságot élveztem, szabadon járhattam kelhettem az intézetben. Szerencsémre mint orvos felhasználtam az alkalmat az örültek tanulmányozására. Ápolók, segédorvosok és betegek csakhamar megkedveltek. Csak azt nem volt szabad mondanom, hogy egészséges vagyok és jogtalanul fogva tartanak. Ez azonnal néhány napi szabadságomba került és ki voltam téve a veszélynek, hogy megfenyitenek.

Igy éltem 14 évig. Ekkor egy bajtárst hoztak az intézetbe. Megfoghatatlanul, talán mert nyugalmam által félrevezettettek, megengedték, hogy velem érintkezzék.

Rögtön felismertem, hogy olyan egészséges mint én. Pénz sóvár rokonok elzáratták, hogy mielőbb örökségükhöz juszanak. Azonnal megértettük egymást és együttes fáradozásunknak sikerült egy ápolót ígéretek által rábírnunk, Sir Olivér ügyvédjéhez, — ez volt társam neve, — egy levelet juttatni.

A levél megtette hatását. Egy napon hirtelen beállított az intézetbe egy orvosokból álló királyi bizottság, kik Sir Olivert látni óhajtották. Erre is el volt az igazgató készülve. Sir Olivier hátsó koponyájára oly csapást mértek, mire ez annyira elszédült, hogy a bizottság előtt tompa elméjünek látszott. Már megnyugtattva akartak az orvosok távozni, midőn végre alkalmam nyílt hozzájuk to- lakodni és velük közölni, hogy miként jutatták Sir Olivert ezen állapotba. Megfordultak és vártak; a megbóditott lassan magához tért és leleplezé az orvosok előtt azon cselszövényt, melynek áldozata lett. Én is elmondám szomorú történetemet. Sikerült a bizottságot meggyőzni, hogy én is oly ép ésszel bírok mint más egészséges ember. Sir Oliver és én azonnal el lettünk bocsátva; az igazgatót elzáratták. Pere még most is függőben van; valószínű, valami gyarmatra deportálják.

Ó, rabbi ur, képzelheti a visszanyert szabadság élvezetét? Mintha sirból ébredtem volna fel. De ekkor azon gondolat gyötört: „hogy mi történt nőddel?“

zsidóságra is, ha a kereszténység ellen polemizált. Már e veszély miatt sem tették. Azt sem tagadjuk, hogy egyes zsidóban föltámadhat a gyűlölet, ha folytonos üldöztetésnek van kitéve, ha nem mehet keresztül sem egy város, sem egy falu utcáján, hogy kiesülvén és bántalmazva ne legyen. De többet egyetlen szót sem ismerhetünk el. A zsidóban állítólag meglevő és tettelegességekre izgató keresztény gyűlölet állítása egyszerű hazugság, ráfogás, éppen úgy, mint a kutak megmérgezése, az ostya megfertőzése, a rituális gyilkosság és még számos más szép dolgok miket a zsidó gyűlölet kitalált, s a melyeket bizonyítgatnak hogy őket az üldözés köpenyéül használják. Miután már e fegyvert nem lehet használni, kitalálták az általános kereszténygyűlöletet és a kozmopolitizmust, amelynek bebizonyítására azonban ma már nem lehet az adatokat a kintadról hozni. Épen ellenkezőleg, a zsidó általán kiválóan fogékony minden barátság iránt, a mit a keresztények tanusítanak irányában, sőt igen hajlandó, e barátságért esengeni is. A mostani zsidó kötelezve érzi magát, hogy a keresztények érdemeit elismerje és nagyra becsülje, és biztosan állíthatjuk, hogy a zsidó irodalmi világban a keresztény kartársak iránt nem uralkodik annyi irigység és rosszakarat, mint a keresztény írók közt a zsidók ellen. Erre csak utalunk, mert olvasóink, kik közt számos a keresztény, ezt, ha pártatlanok, a gyakorlati életben is láthatják.

Gyűlöletről sehol nincs szó és ha az utóbbi évek-

Sir Oliver ellátott utiköltséggel és én keletnek vettem utamat.

De iszonyu fogságombani tartózkodásom impraktikussá tett. Az uton — Calais-ban — ellopták bőröndömet, melyben vigyázatlanul tárczám is elzárva volt. Ott maradhattam volna és Sir Olivernek utiköltségért írhattam volna; de akkor több napig kellett volna időznöm, azonban honvágyam tovább üzött. Inkább elzalogosítam értékesebb holmimat, remélve hogy majd kifutja P . . ig. De tévedtem. Egészségi állapotom akadályozott a gyors utazásban és készpénzem csak idáig volt elegendő. Sziveskedjék tehát rabbi ur 50 frtot kölcsönözni, vagy közbenjárása által valamelyik gazdag hitsorsosom tanusítaná e nagy szolgálatot!

„Uram,“ felelt a rabbi, „elbeszélése valószínűnek látszik; nagyobb érdekléssel figyeltem meg mint képzeli. De mivel bizonyítja személyazonosságát?“

„Itt az lehetetlen, de P . . ben 100-an is ismernek.“

A rabbi a legnagyobb zavarban volt. Nem tudta hogy mit tegyen? Tudassa-e az idegent, hogy állítólagos neje szinte e városban tartózkodik? De ki kezeskedik arról, hogy a most hallott elbeszélés való? Noha a valóság bélyegét hordja magán, de nincs bebizonyítva, hogy az idegen valóban Zebulon orvos lenne. Ekkor régi emlékek merültek fel a rabbi emlékezetében, hogy cselszövő emberek gyakran mesterséges koholmány által, a való látszata

ben, mikor az antiszemitizmus oly járványszerűleg lépett fel, a zsidók kebelében mégis több keserü érzetnek kellett összegyűlni, sohasem volt ez oly mélyreható, hogy a dolgok szokott rendjének visszatérével el ne enyészett volna.

A mi pedig a mi kozmopolitikus jellegünket illeti, hát annak is az ellenkezőjét bizonyítottuk be ép azokban a napokban, midőn a zsidógyűlölet legirtózatosabb orgiáit ülte. Midőn hazánkban alig emeltek szót védelmünkre, fordultunk-e máshová segélyért, vagy nem törtünk csendesen? Minden zaklatás, minden üldözés és sanyargatás daczára nem pártoltunk el hazánktól — de azért az Aurora-kör mégis kozmopolitáknak nevez el bennünket.

Sértő ráfogás, melyet ezennel visszautasítunk; de nem azért, mert az Aurora-körbe vágynánk, oda bemenni nem akarunk soha, de tiltakozunk a gyanúsítás ellen, mert jobb és hübb hazafiaknak érezzük magunkat, mint az Aurora-kör összes jelenlegi és leendő tagjai.

Felekezeti villongások.

A kultuszminiszterium költségvetése kerülvén az országgyűlésen tárgyalás alá, az izraelita vallás egyházának előirányzott 5000 frtos tétel kedves alkalmat adott báró Andreánszky Gábornak, hogy a zsidókra megpróbáljon egyet ütni.

Az első pillanat behatása alatt nem akartunk e tárggyal foglalkozni. Az ideális eszmék nyílt arczul-

alatt gazdag asszonyokat elesábitani iparkodtak, azon ámitással, hogy ők lennének rég eltűnt férjük; de maga Fridrika is könnyebben félrevezethető volt, mint egy érdeketlen.

Azalatt a rabbinak eszébe jutott, hogy a közlebbi fürdőhelyen P . . .ből hét tisztességes zsidó kereskedő tartózkodik; csak néhány héttel ezelőtt voltak nála látogatóban s azt mondták, hogy szándékuk az újév ünnep utánig ott maradni. Talán ezek majd bővebb felvilágosítást adhatnak az idegen személye felől.

„Uram,“ mondá végre, a közlebbi fürdőben két földije tartózkodik, kiknek neveit már elfeledtem; de tudom a lakásukat és így könnyen feltalálhatjuk őket. Jöjjön velem, ők bizonyára előlegezni fogják a kívánt összeget.“

Az idegen beleegyezett s így mindketten a közlebbi vonattal a fürdőhelyre utaztak.

IX.

A két kereskedő épp távozott szállásukról, hogy a gyógyudvarba menjenek, midőn egy fogat állt meg a szálloda előtt. Ezek azonnal megismerték a kocsiban ülő rabbit.

„Rabbi ur, talán minket szerencsétlen becses látogatásával?“ kérdé az egyik.

Azalatt a másik megkövülten tekintett a rabbi kíséretjére.

Végre elkiáltá:

verése mindig bizonyos kényelmetlen érzést kelt, és ha valaki az ily tény által még indirekte is érdekelve van, nagyon könnyen felfogható, ha az érzés, a mit az ily idétlenség okoz, keserűbb, élesebb hangokat fakaszt, mint a rinót a bántalmazó erkölcsi reputációja megérdemelve. Nemes haragnak még csak a látszatát is elárulni az antiszemita hősieskedések ellen, nagyon fölösleges indulatoskodás volna. Hiszen mit mondott Andreánszky? Zokon vette, hogy a zsidók kiváló buzgalommal sietnek elsajátítani a műveltséget, erős akarattal szerzik meg önmaguknak a tudományt és mindazt, a mi szellemi becsét és fölényt nyújt. Ha ő ezért dühösködik, ha ő ily örvendétes tényért is szeretné a zsidókat egy kanál vízbe fojtani, az az ő dolga. Az erőtlenség és épen ezért komikus rugdalózásokon csak mosolyogni kell. És ha ma e tárgyra mégis visszatérünk, azt nem Andreánszky beszéde, hanem inkább e beszédre Pulszky Ferencz által adott felelet miatt tesszük.

Pulszky felszólt és tiltakozott az ellen, hogy az antiszemita szónok urak beszédeire nagyon sokszor elmaradó feleletet úgy magyarázzák, mintha e hallgatásban consensus rejlenék. „Magyarországon a jogegyenlőség alapján állunk, itt e hazában levő vallásfelekezetek hívei között a különbséget nem keressük, hanem egyformáknak tartjuk őket, mert mindnyájan a haza polgárai.“ Mindennek daczára maga Pulszky nem fogja tagadni azt, hogy épen a kultuszminiszter költségvetésének tárgyalása a legerősebb

bizonyosság arra, hogy — ha az antiszemitizmus ma már teljesen nélkülözi a számbavehetőséget, — mégis napról napra több jele tűnik elő annak, hogy állami életünkben a konfessionalizmus érvényt akar magának szerezni. Csak a protestans egyházaknak megszavazott tételek tárgyalására utalunk. Az állam irányában a vallásfelekezetek bizonyos el nem tagadható bizalmatlansága nyilvánult a tárgyalás alatt, ép úgy azok részéről, kik az állami segélyben megaláztatást láttak, mint azok részéről, kik a nyújtott segélyt örömmel fogadták. S a bizalmatlanság e nyilvánulásában nem állott hátrább a katholikuság sem.

Nem keressük e jelenség belső okait, annyit azonban mégis konstatálnunk kell, hogy ez visszaesés, hogy ez távozás a szabadelvűség eszméitől, visszatérés a középkorban divott konfessionalizmus felé, mely a véráldozatok mellett még a világrészek nyugalmát is fölrázta. Daczára azonban annak, hogy az időszerint Európa több országában van vagy folyamatban, vagy legalább már csirában ez a harc, Magyarországot még sem féltjük tőle. Sajnáljuk, hogy itt is mutatkoznak jelenségei, és némely részről a hajlandóság, de a harc kitörésétől még sem félünk.

De ha ez így van általánosságban, akkor nekünk, a szervezetlen vallás tekintetében még csak nem is recipiált confessióhoz tartozó zsidóknak okunk van büszkén rámutatni arra, hogy a legtöbb hajlandóságct, sőt vágyat mutatunk vallási intézményeinket

„Zebulon, sirból szálottál ki!?”

Erre mindkettő azt mondá: „Valóban ez Zebulon vagy annak lelke! Zebulon! Zebulon! Lehetséges ez?”

„Valóban ti vagytok, ifjúkori barátaim, Láng és Kun,” mondá Zebulon és megölelték egymást.

Erre bementek a kereskedők szobájába.

Zebulon elébb elmondá röviden szenvedéseit. Azután a kereskedők beszéltek Fridrika és szüleiről.

A rabbi eddig néma tanuként vett részt.

„Most hát rajtam van a sor, én is szolgálhatok ez ügyben némi felvilágosítással.”

Nagy figyelemmel hallgatódzott a többi, midőn ez elmondá Fridrika utazását, a csábítást, melynek ki volt téve, győzelmét és végre azon aljas eselszövényt, melynek csaknem áldozata lett. Midőn a rabbi hallgatott, kérdé tőle Zebulon:

„Hol van most szegény nőm?”

„A lakásomon! válaszolt a rabbi.

„Óh siessünk, siessünk, vezessen hozzá,” kéré Zebulon.

„Csak lassan uram, a szegény asszonyt elébb arra elő kell készítenem. Utazzunk együtt haza. Ön és barátai addig dolgozó-szobámban tartózkodnak, míg én nejét elhivatom s vele fogadó-szobámban beszélek s azután majd meglátom, hogy mit tevők legyünk.”

Igy is történt.

Midőn Fridrikát a rabbi fogadószobájába vezették, mondá hozzá:

„Azért hivatam asszonyom, mert önnek fontos közleni valóm van. Eltűnt férjéről hirt kaptam.”

„Lehetséges? Él még?”

„Igen, ő él.”

„Gonosz szándékból hagyott el tehát engem?”

„Azt nem tette. Nem hallott valamit Adel nevű színésznőről?”

„Hogyne! Boldogult atyám elmondá, hogy Zebulon tanuló korában e nővel összekötetésben állott. Istenem, talán érette áldozott engem föl?”

„Nem asszonyom, legyen nyugodt, elmondok majd mindent.”

A rabbi azután elbeszélte, miközben a szegény asszony szemei sűrűn könnyeztek a szánalomtól, hallva férje kinjait. Kettőzött erővel felébredt szeretete ifjúkori barátja iránt.

„Hol van ő most?” kérdé, midőn a rabbi elvégezte történetét, „csak jöjjön azonnal ide, ismét igaz és hű neje akarok lenni!”

Erre a rabbi behívta a türelmetlenül várakozó férjet. Senkisémet volt jelen a viszontlátásnál. De a szomszéd szo-

az állam kívánalmainak keretébe beilleszteni. Nem az állam ellen állást foglalni, hanem — megadva az államnak, a mi az államé, — abban fejlődni a kívánságunk.

Hogy a beilleszkedés még elvi tekintetben teljesen kifogástalanul nem történt meg, annak nem a zsidóság az oka. Az állam a vallásfelekezetekkel szemben semmiféle akcióra nem hajlandó. És ez a mennyire helyes dolog oly kérdésekben, a hol az állam és a vallások érdekei talán összeütközésbe jönnének, ép oly sajnós ott, hol a vallás felekezetek érdekeiben éppen az államnak volna joga hezdeményezőnek fellépni. Ilyen kérdés az autonomia kérdése, nem csak a zsidóknál, de a katolikusoknál is.

Nem a zsidóság az oka, hogy vallása még ma sem bír oly szervezettel, a mily szervezet magának az államnak is érdekében volna. De éppen annak konstatálása megköveteli azt is, hogy a zsidóság kifejezze sajnálatát e hiányosság miatt, mert ha valami, úgy ez volt egyik okozója annak, hogy a műveletlen csöcselék szenvedélyét a zsidók ellen föl lehetett izgatni.

Az ismeretlen, a mystikus mindig gyakorol hatást a műveltre is, mennyivel inkább a műveletlenre; és ha e hatást akként vezetik és zsákmányolják ki a lelkiismeretlen izgatók, hogy még az állam is kénytelen teljes erővel a rend megőrzésére beavatkozni, mint ennek példáját az antiszemitizmus igazolta, úgy az nagyobb mértékben veszélyes az

államra, mint a közvetlen fenyegetett egyénre nézve. Ma ugyanazt igazolja minden körülmény, hogy az antiszemitizmus lejárta magát, hogy a nyugodt megfontolás lépett a szenvedély helyébe és nincs okunk hasonló jelenetektől félni, mint a pár év előttiék. Ezzel szemben azonban mégis konstatálni kell a konfessionalizmus jelenségeit és e jelenségek csak arra valók, hogy az antiszemitizmus minden lejárt-sága mellett, félelmissé tegyék a vallásfelekezetek között való versengés kitörését. És ha ez kitör, ki fog arról jót állni, hogy nem fog az veszélyes terjedelmet ölteni, és hogy nem fog-e ez is annyira elfajulni, hogy újra csak a fölizgatott szenvedély durvasága lesz a vezér? És ekkor újra nem első sorban lesz-e a támadottak közt a legkevesebbé ismert, egyáltalán nem értett, de annál többet gyanúsított zsidóság?

Ujra mondjuk, a kultuszminiszteri költségvetés tárgyalása alkalmával nem Andreánszky báró izléstelen rugdalózkodásai ellen van megjegyzésünk, hanem arra kívánjuk fordítani a figyelmet: vajha a kultusz vita egyéb jelenségeiből vonnák le az érdekelt, az intéző körök mindazokat a tanulságokat, a melyeket nyujtanak és intézkednének, hogy ne csak az antiszemitizmus, de egyáltalán a konfessionalizmus vesztene el minden jelentőségét.

Dr. G.

bában áthallatszott Fridrika keserves sirása és Zebulon zokogása.

X.

A sátoros ünnepek után a rabbi következő levelet kapta:

„Főtisztelendő ur!

Bizonyára megkapta újév előtti napon hálaköszönettel telt levelünket. A mostaninak czélja azon egyének további sorsáról önt tudósítani, kiknek boldogságában annyi része van.

Mi ismét elhelyezkedtünk és visszanyertem csaknem teljesen előbbi állásomat. Képzelteri, hogy esodaszerű sorsunk nagy feltűnést keltett, és mi vagyunk a nap hősei. Sok beteg csak azért hivatott magához, hogy láthasson s velem beszélhessen.

Háztartásunkat szigoruan a zsidó szertartás szerint rendeztük be és én valamint nőm szentül megfogadtuk, isten törvényeiből egy ujjnyit sem tágitani. A nyomor és keserűség idejében megtanul az ember Istenhez fohászolni s egyedül tőle várni a jelen és jövő boldogságát.

Londonból értesültem, hogy az örültek házának igazgatója és segédei több évi száműzetésre lettek elítélve és vagyonának nagy részét kárpótlásul nekem ítéltek oda.

Adél a földi igazságszolgáltatás karjaiból megmenekült. Megörült és hasonló mértékkel fizettek neki, míg végre meghalt.

Laditz ur tetemes adósság hátrahagyásával Amerikába szökött.

Skopp asszony nem is meri házát elhagyni, mindenütt a megvetés tárgyát képezi.

És most rabbi ur fogadja ismételve legforróbb hálánkat és köszönetünket.

Oh, nem is merek rá gondolni, ha nőm egy más ember kezei közé kerül, a ki az újabbkori nézetek szerint a házassági ügyeket is a világi törvényeknek rendeli alá, mint ez több helyütt gyakorlatban van, Laditz ur zsidóvá lett volna és nőm. . . . de inkább hallgatok; mert már a pusztá gondolat is beteggé tesz.

Önt pedig rabbi ur áldja meg az Uristen örökké erővel, hogy magasztos hivatásában hitsorsosainak még soká jó tanácsosal szolgáljon.

Most meg csak nőm s saját nevemben egy kéréssem volna: Tegye közé történetünket, hogy másoknak intésül szolgáljon hasonló körülmények között.

Miután emyi jóval szerencsételtett bennünket, remélhetjük, hogy e kívánságainkat is teljesíteni fogja.

Isten áldja meg! Kimondhatlan tisztelettel maradok

aláz. szolgája:

Dr. Zebulon.

P. 1867. okt. 29.

Andreanszky és Pulszky.

A képviselőház egyik múlt heti ülésében Pulszky Ferencz megragadta az alkalmat, hogy felháborodásának adjon kifejezést az antiszemita azon eljárása felett, melynél fogva ők minden felszólalásukban a zsidókat egész a megbotránkozásig szidalmazták és rágalmazták. A mit Péchy Tamás, a képviselőház elnökének tennie kellett volna, azt tette Pulszky Ferencz, mikor az antiszemita báróját megróttá, azon indokolatlan támadásért, melyet minduntalan a zsidók ellen intéz.

Hogy milyen hatása lesz Pulszky felszólalásának az antiszemitákra, az előre volt látható. — Ők tovább folytatják rugdalodásaikat, mintha senki sem emelt volna óvást ellene. Csak elnöki intés vagy tömeges tiltakozás segíthetne a bajon. Minden más figyelmeztetés elhangzik mit a szó a pusztában.

A következőkben közöljük Andreanszky beszédét, mely Pulszky Ferencz felszólalására okot szolgáltatott.

A költségvetési vita a zsidók egyházának 5000 frtnyi előirányzatáról szóló tételhez jutott.

Andreanszky Gábor br. utal azokra a statisztikai adatokra, a miket a múlt évben Veress József sorolt fel. A szónok folytatja most ez a adatokat a közoktatásügyi miniszterium legutóbbi jelentéséből. Mig a többi felekezetek tetemes áldozatokat hoztak és hoznak a nemzeti kulturának, a zsidók teljesen kivonják magukat e téren is a teherviselés kötelességeiből, de seregesen odatódulnak, midőn annak előnyeiben résztvehetnek. (Derűtség. Ugy van! a bal és szélső baloldal némely padjain.)

Ily túlélelmességet csak a madárvilágban találunk, (Halljuk!) midőn a kakuk más madárnak a fészkebe tojja tojásait, (Derűtség.) és ezek szegények elég együgyűek kikölteni ez idegen tojásokat, ápolni és nevelni a telhetetlen kakukfiakat, mig végre is azok kiturják és kilökik ápoló szülei édes magzatait a fészekből. Egészben véve egy ösztönnel bíró madártól e kiköltés és felnevelés elég gyámoltalan eljárás, de hogy e madarak még adóznának a felnőtt kakukok külön céljatra, azt a szónok nem olvasta sehol. (Derűtség.) Megdöbbenéssel kell azonban olvasni a magyar állam költségvetésében előirányzott 5000 frtot egy oly törvényesen be nem vett vallásfelekezet egyházi céljaira, mely nem is egyház, miután se feje, se egységes szervezete nincs (Ugy van! Ugy van! a bal- és szélső baloldal némely padjain és mindannak daczára, hogy kétségtelenül a leggazdagabb hivekkel bír. Ugy van! Ugy van! Nemzeti közoktatási célokra semmit teljesen elmulasztja. (Ugy van! Ugy van! a bal- és szélső baloldal némely padjain.) A milyen igazságosnak és méltányosnak találja azt, hogy ama felekezetek, melyek nemesak saját hiveik oktatására, de magára az egész hazai közoktatás oltárain is annyit áldoznak, mint például a protestaerok — a mennyiben más felekezetieknek is megnyitják iskoláikat, valláscéljaikban az állam által segélyeztessenek — époly igazságtalannak és méltatlannak tartja, hogy a zsidók, kik a nevelés terén is munkálkodni, vetni és ültetni soha, mindig arrtni, szüretelni akarnak, (Derűtség. Ugy van! a bal- és szélső baloldal némely padjain.) egoisztikus vallásuk céljaibao az állam által istápoltatassanak. Ezért el nem fogadja az izraeliták segélyezésére felveit ötezer forint tételt, de ha már fel van véve ez az 5000 frt. adassék oda a nemzeti muzeumnak, Pulszky Ferencz tegnapi szép kérése folytán. (Élénk derűtség. Helyeslés a bal- és szélső baloldal némely padjain.)

Pulszky Ferencz: „Semper ego auditor tantum, nunquam ne reponam?“ (Zajos felkiáltások minden oldalról: Halljuk! Halljuk!) Így szólott egyszer a római költő. Hát mi itt türjük-e, hogy néhány képviselő társunk másfél év óta egy vallásfelekezethez tartozó polgárokat, a nemzet egy részét piszkolja? (Igaz! Igaz! jobb felől. Ezt türnünk még sem lehet!) Magyarországon a jogegyenlőség alapján állunk, itt a hazában levő vallásfelekezetek hivei között a különbséget nem keressük, hanem egyformáknak tartjuk őket, mert mindnyájan a haza polgárai! (Helyeslés jobb felől.) Kérdem, azért, mert vannak a zsidók közt olyanok, kik uzsorások, mondhatjuk-e ezt egész összeségükben a zsidókról? (Helyeslés jobb felől.) Mit mondanának, ha azt mondanám, hogy a katolikus papok türelmetlenek, vagy tapintatlanok, azért, mert vannak köztük ilyenek is? (Igaz! Ugy van!) Mi tiszteljük azokat, a kik jó hazafiak, de azért, mert egy vallásfelekezet hivei között vannak olyanok, kik a többieknél rosszabbak, ezért az egész felekezetet, az egész fajt gyaláznai, azt hiszem, ez nincs rendjén. (Helyeslés jobbfelől.) Nehogy tehát azt gondolják, — miután másfél év óta nem szólunk bele és hagyjuk őket beszélni — hogy minket terrorizálnak s ne hogy azt gondolják, hogy türelmetlenségükben talán mi is osztozunk, azért szólaltam fel (Helyes! Helyes!) és e tiltakozásom mellett megszavazom az előirányzott összeget. (Élénk helyeslés.)

A ház többsége a tételt elfogadja,

HIREK.

Az aradi eset. Aradon két közös hadseregbeli katonatiszt egy Horváth Vilmos nevű élezlap szerkesztőt kerestek fel lakásán és kegyetlenül összekaszabolták. Az áldozat védtelen volt és menekülni akart, mikor az egyik katonatiszt kardját rántotta ki. A menekvésben azonban egy másik katonatiszt által megakadályoztatván, újabb sérüléseket ejtettek rajta, úgy hogy a szerencsétlen most élet-halál közt lebeg s az orvosok kevés reményt táplálnak felgyógyulásához. Ebből áll röviden a legújabb aradi eset, mely már a magyar parlamentet is foglalkoztatá annyiban, hogy Falk Miksa, mint Arad város országgyűlési képviselője a belügyminiszterhez interpellációt intézett az említett katonatisztek megbüntetése iránt. Mindezekkel mi csak azért vagyunk kénytelenek foglalkozni, mert az az egyén, ki ellen a véres merényletet elkövették kikerestelkedett zsidó, az antiszemita felfogás szerint tehát a közönségnél még nagyobb zsidó. És mivel Horvátot egykor állítólag Hirschmannak hívták, azért az antiszemita igazságérzet nem követeli a merénylők büntetését, hanem ellenkezőleg kitüntetésre méltónak tartja őket kik egy védtelen embert majdnem legyilkoltak. Az antiszemita budapesti főközlönye legalább ily értelemben nyilatkozott az esetről és Vadnai Andor antiszemita országgyűlési képviselő majdnem ugyanily szellemben nyilatkozott a parlamentben. És mindez csak azért, mert Horvátot előbb Hirschmannak hívták és mert zsidó volt. Miután ez odiosus ügyről már nyilatkoznunk kell, hát elmondjuk egy füst alatt, hogy Horvát Vilmos már nagy szolgálatot tett az antiszemitáknak, és hogy merő háladatlanság őt oly közönyösen feláldozni. Értesülésünk szerint Horvát Vilmos volt ugyanis az a lapszerkesztő, a ki a

tisza-eszlári per alatt és után zsidó ellenes röpiveket terjesztett a falu népe között és ugyancsak ő volt az a ki Karczagon a „szent imrei“ rituális pert akarta megcsinálni. Az antiszemita tehát egészen a magukénak vallhatják Horvát Vilmost és ne varrják hat zsidók nyakába azt, aki nemcsak, hogy nem zsidó, hanem egyike volt a legdühösebb zsidó falóknak, Mindezt csak azért említjük, hogy az antiszemita háladatosságát jellemezzük, kik még a legjobb barátjuknak, büntársuknak és elvtársuknak sem tudják megbocsátani, hogy zsidó volt. Mi zsidók pedig megbocsátjuk Horvátnak az ellenünk elkövetett bűneit és épp oly őszintén kívánjuk a merénylők megbüntetését, mint-ha Horvát Vilmos ellenünk soha sem vétkezett volna.

— **Ösztöndij-alapítás.** A szegedi zsidó hitközség tíz évi kötelezettséggel, vagyis 1886. évi szeptember 1-től 1896. évi augusztus 30-ig terjedő időtartamra évi 300 frt, szóval is háromszáz forint ösztöndíjat ajánl föl egy, a budapesti orsz. rabbiképző intézetet látogató jó erkölcsű, igyekvő és tanulmányaiban jó előmenetelt tevő, szegedi anyakönyvi kerületbeli illetőségű növendék számára. Az ösztöndíj odaitélésének föltételei: 1. Az ösztöndíj elnyerésére irányuló pályázatot a budapesti orsz. rabbiképző-intézet igazgatósága írja ki és ugyanő fogadja el a pályázatot. 2. A pályázók közül a rabbiképző igazgatósága az ösztöndíj odaitélésére nézve ajánlatot tesz és a szegedi zsidó hitközség előljárósága dönt a fölött, hogy az ösztöndíj élvezete kit illetend. 3. A folyamodók szegénysége csak annyiban bír döntő súlylyal, a mennyiben azt az illetők jó erkölcsi viselete és a tanulmányokban való nagyobb előmenetele egészíti ki. 4. A mely rabbiképző-intézeti tanuló az ösztöndíjat egyszer elnyeri, azt tanulmányainak befejezéséig élvezi, föltéve, hogy erre erkölcsi viseletével és szorgalmával állandóan érdemet szerez. Ennek igazolása évről-évre kötelező. 5. A szegedi zsidó hitközség az ösztöndíj odaitélésénél sulyt kíván fektetni a folyamodó magyar hangzásu nevére is, a mi a pályázat közzétételénél kiemelendő lesz. 6. Az ösztöndíjazott növendék tanulmányainak elvégzése és a képesítésnek elnyerése után is még egy további évre élvezetében hagyható az ösztöndíjnak, ha ez egy évet nagyobb hitközségben működő rabbi mellett, a rabbinatusi teendők gyakorlatában tölti. 7. Az ösztöndíj annak élvezője részére a rabbiképző-intézet igazgatósága utján havi 25 frtos részletekben tétetik folyóvá.

— **A szegedi beadvány.** Tek. szerkesztő ur! Becses lapjának 7. száma közli a szegedi izr. hitközség igen érdemes előljáróságának anyakönyvi ügyben a nmltságu miniszterhez intézett beadványát. Óhajtánám s reményem is, hogy avatottabb tollak fognak e tárgyhoz szólani, mind az által legyen megengedve e néhány sorban igénytelen nézetemnek is kifejezést adni. A kérdéses beadvány directe a néptanítók ellen van intézve, s — a mint mindenki láthatja — mintegy kényszeríteni akarja az izr. hitközségeket, illetve anyakönyvi kerületeket, melyek pappal nem bírnak, hogy ilyeneket válaszszanak; a mi ellen nem is lenne senkinek kifogása, legkevésbé a néptanítónak, mert első sorban a tanító az, ki nagyon is érzi a rabbi-hiányt. Hogy

miért? ezen kérdést fölösleges fejtegetnem. De hát az a kérdés, hogy egy hitközség vagy egy anyakönyvi kerület is, melyhez 30—35 család tartozik, (pedig van ilyen kerület elég) hogyan adjon tisztességes fizetést egy rabbinak?! A mi pedig azt a nagyon sokat emlegetett „moreh czedek“-et illeti, hisz ezek a legtöbb kerületben vannak s végzik is a papi teendőket. Arról, hogy az ilyen „moreh czedek“ sok esetben hogyan jut ezen méltósághoz, hallgatok. Csak annyit akarok itt megjegyezni, hogy szeretném a szegedi izr. hitközség érdemes előljáróinak eredetében bemutatni az ilyen „moreh czedek“-ek által vezetett anyakönyveket, (tisztelet a kevés kivételnek). Tisztelettel kérdem hát, mi helyesebb, ha egy ilyen „moreh czedek“, ki a világi tudományok oly alacsony fokán áll, hogy egy nevet sem képes leírni — vezeti az anyakönyveket, vagy egy néptanító, ki legalább helyesen ír — magyarul. Maradtam tek. szerkesztő ur. Izsák, 1886. február hó 14-én, alázatos szolgálója *Weisz Soma*, néptanító.

— **A pesti izraelita nőegylet** jótékony intézetei javára vasárnap a fővárosi Vigadóban rendezendő nagy-elite-álarczos bál, minthogy más eddig is több mint 2500 darab belépti jegy adatott el, az ideig farsangnak leglátottabb mulatsága leend; a bálbizottság fáradhatlan tevékenységének sikerült oda is hatni, hogy a báli közönség, főleg pedig az egyleti tagoknak nagy része álarczban jelenjen meg. Ezen rendkívüli érdeklődés következtében már most történt intézkedés, hogy a Vigadó összes termei kinyitassanak. — A bálon két zenekar fog felváltva közreműködni. A háziasszonyok tisztjét a választmány összes tagjai, elnökökkel élükön vállalták el.

— **Az első magyar izr. betegsegélyező** és temetkezési egyelet holnap azaz február hó 21-én, az egyleti helyiségben: VII. ker. sip u. 19. közgyűlést tart.

— **Pályázat.** A hatvani izr. anyakönyvi kerület anyakönyvvezetői állására ezennel pályázat nyitattik. Az 1885. december 21-én tartott alakuló gyűlés határozatának értelmében pályázónak az 1924./1885. számú min. rendeletben körülírt qualificatióon kívül, egy a mai kor követelményeinek minden tekintetben megfelelő képesített rabbinak kell lenni és így magyar hitszónoklatokat tartania. Évenként javadalmazás 400 frt, 150 frt lakbérátalány, a megállapított illetmények és szokásos mellékjövedelmek. Az állás folyó évi május 1-én betölthető. A meghívott próbaszónoklatot lesz szíves tartani. A megválasztottnak az utiköltség megtérítettik. Kellően felszerelt folyamodványok alulírott elnökséghez legkésőbb f. évi márczius 15-ig terjesztendők be. Hatvan, 1886. febr. 15. Hatvan anyakönyvi kerület elnöke.

— **Pályázat.** Az alulírott izr. hitközségben folyó évi május 1-én egy előimádkozói állomás megüresedik, mely 250 frt évi jövedelemmel, lakás és mellékjövedelemmel van összekötve. Pályázónak schöchet ubodeknek kell lenni és ebbeli qualificatióját orthodox rabbitól kell, hogy szerezte legyen. A folyamodványok f. évi márczius 20-ig benyújtandók. Kelt Czabajban, 1886. február hó 15-én. Steiner Áron hitközségi elnök.

H I R D E T É S E K.

Kincsem-sorsjegy

á **1** ft **11** sorsjegy **10** ft
csak

Főnyeremény készpénzben

50.000 ft

10.000 frt, 5000 frt 20% lev. 4788 pénz-nyeremény

A magyar lovar-egylet
sorsjegy-irodája: Budapest, Váci-utca 6. szám.

Az

„E G Y E N L Ő S É G“

kiadó hivatala IV., Váci utca 11. sz.
a hová mindennemű küldemény
czimzendő.

GUMMI és HALHÓLYAG.

Legfinomabb és legbiztosabb hólyag készülék minden betegség ellen, csak valódi párisi garantiroztatik, tuczatja 1, 3, 4 és 5 frt. — Legfinomabb párisi tuczatja 2, 3 és 4 frt, — Legfinomabb mellboríték, darabja 2 frt. Kitűnő quarlitásu: darabja 1 frt, 1.50 kr., 2 frt és 3 frt. — Külei előjegy mellett, használati utasítással

Jul. Reif, specialista, WIEN
IV., Margarethenstrasse 7.

Az

E Q U I T A B L E

életbiztosító-társaság New-Yorkban

alapított 1850-ben.

Biztosítási tőke 1884. decz. 31-én 788,993.384 o. é. frt.
a társaság vagyona „ „ „ 148,312.910 o. é. frt.
nyeremény tartalék „ „ „ 26,733,223 o. é. frt
az 1884-ben kötött új biztosítások
összege 316,436.495 o. é. frt.
az egész nyeremény a biztosítottak közt osztatik szét

Mindenkötvény három év múlva megtámat-
hatlanná válik.

Magyarországra vezérképviselőség
Budapest, VI., Andrassy-ut 12. sz.

Brünni kelméket
elegáns

tavaszi öltözetre

3.20 métert, azaz 4 bécsi röfföt kitevő szel-
vényekben 4 frt 80 krért igen finom, 7 frt
10 krért legfinomabb, 10 frt 50 krért leges-
legfinomabb

valódi gyapjuszövetből
szállit az összrag póstautányétele mellett a hi-
teles és szilárdnak ismert

Siegel-Imhof

Tuchfabriks Niederlage

BRÜNNBEN.

Nyilatkozat: A fönnebbi czég, hála szi-
lárdóságának a vevők részéről nagy bizalomnak
örvend. Ezt bizonyítja, hogy a Sigel-Imhof
czég minta nélküli megrendeléseknél is kevés
pénzért valóban a legjobb árut szállítja.

De miután szédelgő czégek **Brünni** árak
köpenye alatt garázdálkodnak, a fönnebbi czég
ennek ellenében kívánatra **mintákat** is küld,
ingyen és bérmentve.

